

Date: 3rd November-2025

**O‘ZBEKISTONDA YASHIL BIZNES MODELLARI VA BARQAROR
RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI**

Muallif: Millat Umidi universiteti

Fakultet: Biznes Boshqaruvi

4-kurs talabasi: **Ergashev Lazizbek**

Guruh: BA-401

Annotatsiya: Mazkur bakalavr darajasidagi ishda O‘zbekistonda yashil iqtisodiyot va yashil biznes modellari rivojlanishining hozirgi holati, ularning barqaror rivojlanishdagi o‘rni va istiqbollari tahlil qilinadi. Ish davomida 2019–2030 yillarga mo‘ljallangan 'Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi', qayta tiklanuvchi energiya sohasidagi real loyihalar, xususan, quyosh va shamol elektr stansiyalari faoliyati haqidagi ma’lumotlar keltirilgan. Tahlillar natijasida O‘zbekistonda yashil biznesni kengaytirish, resurslardan samarali foydalanish va ekologik barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlash bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Barqaror rivojlanish, yashil iqtisodiyot, ekologiya, innovatsiya, biznes modeli, energiya tejamkorlik, O‘zbekiston.

Kirish

So‘nggi yillarda global miqyosda ekologik muammolar kuchayib borayotgani natijasida yashil iqtisodiyot va yashil biznes konsepsiyasi dolzarb mavzuga aylandi. O‘zbekiston ham bu borada faol siyosat yuritib, 2019–2030 yillarga mo‘ljallangan 'Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi'ni qabul qilgan. Mazkur strategiya asosida energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish, chiqindilarni qayta ishlash, suv resurslaridan oqilona foydalanish va ekologik toza ishlab chiqarishni rag‘batlantirish ko‘zda tutilgan. Ushbu ishda O‘zbekiston misolida yashil biznesning hozirgi holati, muammolari va istiqbollari ilmiy tahlil qilinadi.

Adabiyotlar sharhi

BMT, Jahon banki va OECD tomonidan ishlab chiqilgan yashil iqtisodiyot konsepsiyalarida barqaror iqtisodiy o‘sish bilan birga atrof-muhitni muhofaza qilishga urg‘u berilgan. O‘zbekistonda esa bu g‘oyalar 'Yashil iqtisodiyot' strategiyasi doirasida milliy siyosatga tatbiq etilgan. Xususan, 2025-yilgacha mamlakatda qayta tiklanuvchi energiya manbalarining umumiy ulushini 26 foizga yetkazish maqsad qilingan (report.az, 2024). IEA (International Energy Agency) ma’lumotlariga ko‘ra, O‘zbekiston 2030-yilgacha bu ko‘rsatkichni 40 foizgacha oshirishni rejalashtirmoqda. Bu jarayonda xususiylar sektor, xalqaro moliya institutlari va davlat organlari o‘rtasidagi hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi.

Yashil iqtisodiyot va yashil biznesning nazariy asoslari

Yashil iqtisodiyot — bu iqtisodiy o‘sishni ta’minlash bilan birga atrof-muhitga zarar yetkazmaslikni maqsad qilgan tizimdir. Yashil biznes esa ishlab chiqarish jarayonida ekologik tamoyillarni joriy etish, chiqindilarni kamaytirish, resurslardan tejamkorlik bilan

Date: 3rd November-2025

foydalanish orqali iqtisodiy foyda olishga yo'naltirilgan faoliyatdir. Bu modelda iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik samaradorlik o'zaro uyg'unlashgan bo'ladi.

O'zbekistonda yashil biznesning shakllanishi

O'zbekistonning yashil iqtisodiyot sohasidagi yutuqlari asosan energetika sektorida yaqqol ko'rinmoqda. Masalan, 2024-yilda mamlakatda quyosh va shamol elektr stansiyalari orqali 4 milliard kVt·soat elektr energiyasi ishlab chiqarilgan (kun.uz, 2024). Bu natija 2022-yildagiga nisbatan ikki barobar ko'pdir. Bundan tashqari, 2025-yilgacha 16 ta yirik quyosh va shamol elektr stansiyasini ishga tushirish orqali 3,5 GW quvvat hosil qilish rejalashtirilgan (report.az, 2024). Bu loyihalar xalqaro investorlar – Masdar (BAA) va ACWA Power (Saudiya Arabistoni) bilan hamkorlikda amalga oshirilmoqda.

Amaldagi holat tahlili va muammolar

Yashil iqtisodiyotning rivojlanishida muayyan yutuqlarga erishilgan bo'lsa-da, muammolar ham mavjud. Birinchidan, moliyaviy resurslarning yetishmasligi va bank tizimining yashil investitsiyalarni qo'llab-quvvatlash darajasi past. Ikkinchidan, ekologik sohada malakali kadrlar yetishmasligi kuzatilmoqda. Kun.uz tahlillariga ko'ra (2025), O'zbekistonda yashil iqtisodiyot yo'nalishida maxsus mutaxassisliklar soni cheklangan va bu istiqbolda muhim muammo bo'lib qolmoqda. Shuningdek, kichik biznes subyektlari uchun ekologik toza texnologiyalarni sotib olish iqtisodiy jihatdan qimmatga tushadi.

Barqaror rivojlanish istiqbollari

2030-yilgacha O'zbekiston hukumati tomonidan qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, chiqindilarni qayta ishlash sanoatini kengaytirish va ekologik transport tarmoqlarini modernizatsiya qilish bo'yicha aniq maqsadlar belgilangan. IEA ma'lumotlariga ko'ra, mamlakat 2030-yilgacha 15 million tonna CO₂ chiqindilarini kamaytirishni rejalashtirgan. Bundan tashqari, Toshkent, Samarqand va Buxoro shaharlarida ekologik avtobuslar joriy etilmoqda, bu esa yashil transportning rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Taklif va tavsiyalar

1. Yashil biznesni rivojlantirish uchun soliq imtiyozlarini kengaytirish va yashil kredit liniyalarini joriy etish.
2. Ekologik innovatsiyalarni ishlab chiqadigan startaplarni davlat granti orqali qo'llab-quvvatlash.
3. Yashil iqtisodiyot yo'nalishida oliy ta'lim dasturlarini kengaytirish va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish.
4. Aholi va tadbirkorlar orasida ekologik madaniyatni oshirish bo'yicha media kampaniyalar tashkil etish.
5. Davlat-xususiy sheriklik asosida chiqindilarni qayta ishlash va energiya samaradorligini oshirish loyihalarini amalga oshirish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda yashil biznes va yashil iqtisodiyot istiqbollari katta. Hozirgi kunda mamlakat qayta tiklanuvchi energiya, chiqindilarni qayta ishlash va ekologik transport sohalarida sezilarli natijalarga erishmoqda. Shu bilan birga, yashil biznes uchun huquqiy, moliyaviy va ta'limiy bazani kuchaytirish zarur. Agar bu

Date: 3rd November-2025

yo‘nalishlarda tizimli ishlar davom etsa, O‘zbekiston Markaziy Osiyoda ekologik barqaror rivojlanishning yetakchisiga aylanishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 4-oktabrdagi PF-4477-son Farmoni.
2. IEA. Uzbekistan Energy Profile: Sustainable Development Report, 2024.
3. Report.az. Uzbekistan aims to increase share of green energy to 26% in 2025, 2024.
4. Kun.uz. Green energy production growing in Uzbekistan, 2024.
5. Monitor.kun.uz. Green goals: preparing Uzbekistan’s youth for a clean economy, 2025.
6. OECD. Green Growth Indicators, 2021.
7. UNEP. Green Economy Report, 2023.

